

Besturen tot besluit

Rieck, G.D.

Gepubliceerd: 01/01/1982

Document Version

Uitgevers PDF, ook bekend als Version of Record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the author's version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

BESTUREN TOT BESLUIT

G.D. RIECK

BESTUREN TOT BESLUIT

Afscheidsvoordracht op 3 september 1982 van
Prof. Dr. G.D. Rieck
hoogleraar in de fysische chemie aan de
Technische Hogeschool Eindhoven.

Dames en heren,

De toespraak die ik nu ga houden is u aangekondigd als causerie en niet als afscheidscollege. Ik ben blij dat u desondanks of wellicht daarom hierbij aanwezig wilt zijn. Allereerst wil ik u verklaren waarom ik niet de vorm van een college gekozen heb maar een veel vrijblijvender vorm van toespraak.

Een college, zelfs een afscheidscollege, moet aan bepaalde eisen van wetenschappelijkheid en didactiek voldoen. Na zes jaar vrijwel uitsluitend bestuurlijk werk heb ik het wat moeilijk met deze voorwaarden. Bovendien wordt verwacht dat de spreker in een afscheidscollege de stand van het vakgebied behandelt en zelfs wordt er – van veelal 65+ers – verwacht dat ze een toekomstverwachting uitspreken betreffende hun vak. Dat laat ik liever aan jongere, nog actieve collega's over.

Dus geen afscheidscollege. Maar waarom dan deze bijeenkomst en deze causerie?

Om hoofdzakelijk egoïstische redenen:

1. Ik hield er altijd wel van een zaal vol mensen toe te spreken en dit is mijn laatste kans.
2. Ik waardeer zeer het reünie-effect van de erop volgende receptie. Ik hoop dat u het ook waardeert oude bekenden weer te zien. Onze rijen dunnen al erg uit!
3. Na de gebruikelijke vorm van afscheid moeten oud-collega's uit vakgroep, afdeling, voorlopige hogeschoolraad, Rector en Assessoren of College van Dekanen en zelfs het College van Bestuur zich inspannen om de levensloop en de goede daden van de vertrekkende bijeen te zoeken. Dat vind ik een nadeel. Want wie weet nu nog hoe het 20 jaar geleden was en wat er toen gebeurde? Er zouden dan sprekers moeten optreden die allen uit de archieven een opgepoetst beeld proberen te schilderen van het slachtoffer, dat dan niet goed weet waarheen te kijken. En de toehoorders denken er het hunne van, want een stuk antiek moet je niet overdreven oppoetsen, dan gaat het er onnatuurlijk uitzien. Dit wil ik u en mezelf niet aandoen en daarom heb ik besloten, omdat ik toch de oudste ben, mijn eigen levensloop maar te schilderen in deze toespraak.

4. Ik wil wel herinneringen aan u bewaren en in ruil voor de obligate speechies die u nu misloopt, zou ik u het volgende willen verzoeken: als u me iets wilt laten weten, als u zich een voorval of samenwerking met enig genoegen herinnert, schrijft u mij dat dan: een ¼ of ½ A4-tje is genoeg. En zendt u het aan het secretariaat van de vakgroep Fysische Chemie. Dit kan voor mij een geheugensteuntje vormen.
5. Ik vind het altijd leuk oude toestanden of herinneringen op te halen. Hopelijk beleeft u daaraan ook enig genoegen als ik dat straks doe. Het idee hiertoe is bij mij ontstaan bij het afscheid van collega Veldkamp.

Nadat ik aldus verantwoording afgelegd heb over de vorm van dit afscheid wil ik u nu vertellen hoe ik het me verder had voorgesteld.

Ik wil u mijn levensloop schetsen waarbij het deel voordat ik in 1959 bij de TH kwam hoofdzakelijk een tijdsbeeld zal zijn, waarbij de ouderen onder u zullen zeggen: Oh ja! en de jongeren (hopelijk) wat verbaasd zullen zijn. Daarna zal ik toch even stilstaan bij de ervaringen die ik opgedaan heb bij het wetenschappelijk werk, zowel onderzoek als onderwijs en bij mijn ervaringen op het bestuurlijke vlak.

Mijn echtgenote vindt dat ik mezelf te veel tot middelpunt maak, maar als ik dat op een wat zelfspottende wijze doe mag het misschien toch wel. En we verkeren tenslotte in het zogenaamde „ik”-tijdperk. Het wordt dus een one-man-show met, naar ik (voor u) hoop, een gevarieerd programma dat wat anders dan gewoonlijk is.

Ik ben in 1911 te Amsterdam geboren als eerste van twee zoons van een procuratiehouder en een gymnastieklerares. Dit laatste klinkt nu vrij gewoon, maar zowel het beroep van mijn moeder als het feit dat ze daarin na haar huwelijk nog een kleine deeltijdbaan kon vervullen was destijds iets uitermate progressiefs en eigenlijk alleen in een stad als Amsterdam mogelijk. Mijn vader was een zeer precies, plichtsgetrouw en nuchter mens en het is me nog steeds onverklaarbaar dat hij, zoals uit een jeugdfoto van mij en mijn broer zou kunnen blijken, artistieke verwachtingen van mij zou hebben gehad.

Mijn jeugd verliep zonder schokken met slechts vage herinneringen aan de repercussies van de Eerste Wereldoorlog. Wel werd mijn jeugd vanaf het begin overschaduwed door astma: op circa 5-jarige leeftijd had ik voor het eerst longontsteking compleet met crisis en Prietznitz-omslagen. Er zouden er veel later nog een stuk of tien volgen waarbij ik enkele malen het geluk had door juist in Nederland geïntroduceerde nieuwe medicijnen, gered te worden: eerst in 1938 met het eerste sulfa-preparaat „dagenan” genaamd, na de oorlog door penicilline (1948) en (in 1954) door aureomycine. Maar terug naar de jeugd van een stads-kind in Amsterdam. Blijkens de bekende klassefoto's van de lagere school droegen we veelal zogenaamde matrozenpakjes. Van buiten de schooltijd herinner ik me nog de paardetram langs de Haarlemmerweg, de zondagse wandelingen naar de havens en tochtjes met de indrukwekkende elektrische Haarlemse tram naar Zandvoort. Maar laat ik u als tijdsbeeld eens een tweeweekse vakantie op de Veluwe of in de Achterhoek schetsen. Een week tevoren werd een koffer van ongeveer een kwart kubieke meter inhoud per Van Gend en Loos naar het vakantie-adres gestuurd. De familie volgde per trein via een combinatie van de Staatsspoorweg en de Hollandse IJzeren Spoorweg Maatschappij. Deze maatschappijen waren elkaars concurrenten en dus zorgden ze ervoor dat hun treinen zo min mogelijk op elkaar aansloten. Een stoomtram deed soms het laatste gemotoriseerde stuk en vaak was nog een rijtuigje nodig naar het hotelletje of pension. En dan maar twee weken wandelen. Sporten was zeer beperkt mogelijk bijvoorbeeld op een zogenaamde „vliegende Hollander”. De vaak witte kledij die we droegen was niet eenvoudig te wassen en te strijken. Dat verklaart de reeds genoemde grote koffer. Een spannend avontuur was bijvoorbeeld een autotocht over de Veluwe in een convertibel waar ieder automuseum nu trots op zou zijn.

Ik bezocht de eerste vijfjarige HBS in Amsterdam en de klok en het carillon van de Westertoren waren onze tijdbasis gedurende de lessen. Ondanks een ontmoedigende leraar werd ik geboeid door de scheikunde en ik deed thuis allerlei proeven en verzamelde wat mineralen. Na het eindexamen doorliep ik in twee jaar de toenmalige MTS, richting Chemische Techniek, en daarna ging ik studeren aan de Gemeentelijke Uni-

versiteit van Amsterdam. Een assistentschap bij mijn leermeester Bijvoet bevestigde mijn belangstelling voor de kristallijne materie. Trouwens, ook in de natuur gaf ik de voorkeur aan de dode minerale wereld boven de bloemen en vogels uit de levende natuur. Ik kan zeggen: een bloeiende Victoria Regina is interessant en een bloeiende Alpenweide met bergen erbij: „faut le detour” maar een gletscherwereld met de Matterhorn „faut le voyage”. Geen wonder dat ik me al jong naar bergen en sneeuw begaf en in 1936 als een van de weinige Nederlanders de ski’s onderbond. Zijn er nog mensen die zich de houten ski’s met knopjes voor de vellen herinneren? Vooraan de voet hadden ze een „Backen” en in de „Bindung” een zijsluiting. En hellingen die nog niet door horden snelheidsmaniakken onveilig werden gemaakt! Straks kom ik op deze nog steeds door mij beoefende activiteit terug.

We behoorden tot de middenklasse en daarin kwamen in de dertiger jaren wintersportvakanties nog maar zelden voor. Ook in andere opzichten was het leven voor de oorlog voor ons lang niet slecht. Ik heb daarover nog een bijzonder document: een menu bij een 25-jarige bruiloft. Bijna onvoorstelbaar van omvang en nog meer van prijs: f 5,— per couvert!

Na een jaar leraar in Enschede geweest te zijn, kwam ik in 1940 bij de N.V. Philips’ Gloeilampenfabrieken. Mijn eerste opdracht in een fabrieks- en ontwikkelingsafdeling van de Lichtgroep had met kwarts-glas en kwarts te maken. Ook maakte ik daar kennis met het metaal wolfram, waarvan o.a. de gloeidraad in een gloeilamp gemaakt is. Die twee materialen, kwarts en wolfram, hebben daarna nog bijna 30 jaar in mijn belangstelling gestaan. Ik kom daar straks op terug, maar zal eerst snel mijn verdere levensloop schetsen.

Na de bevrijding van Eindhoven mocht ik enige tijd colleges geven aan de Tijdelijke Akademie die hier voor opgedoken studenten functioneerde. Ik heb nog een document dat aantoont dat er in 1945 in Eindhoven al universitaire belangen waren. Daar waren lang voor de stichting van de TH De Bruijn en ik al collega’s en, hoewel professorandus genoemd, konden we oefenen voor de toen nog niet verwachte loopbaan aan de THE.

In september 1945 vond mijn promotie plaats bij Bijvoet op een proefschrift over kristalstructuur-analyse.

Na van 1949 tot 1959 op het Natuurkundig Laboratorium gewerkt te hebben – voornamelijk aan röntgendiffractie, wolfram en kwartsglas – ging ik in 1959 op advies van Verwey naar de jonge THE over. De THE gaf mij de combinatie van onderzoek en onderwijs die ik me altijd gewenst had en bovendien de enorme stimulans iets grotendeels naar eigen inzicht te helpen opbouwen. Dit gecombineerd met de groefactor die toen allesbeheersend was, maakten de zestiger jaren voor mij tot een geweldige tijd. Al na enkele jaren werd ik betrokken bij bestuurlijk werk en daarna volgde ik als voorzitter Van Loon en Hoogland op, die zoveel de beginfase van onze afdeling bepaald hebben.

Na de groei, de stormachtige veranderingsjaren en in de zeventiger jaren de stabilisatie en krimpung volgden de laatste tijd weer snelle veranderingen.

Beschouwingen hierover volgen nog.

Alvorens iets te zeggen over elk van de drie bestanddelen (onderzoek, onderwijs en bestuur) van mijn werkzaamheden, wil ik u een schatting geven van de relatief eraan bestede tijd van 1940 tot heden. Dit in figuur 1 gegeven diagram toont zeer opmerkelijke verschuivingen van het doen van onderzoek, naar het overdragen van de opgedane ervaringen en tenslotte naar het besturen in een onderwijs- en onderzoeksinstelling. Een vrij logische ontwikkeling naar ik meen.

U ziet het korte leraarschap, de tijd in de Lichtgroep en in het Natuurkundig Laboratorium van Philips en een strook die slaat op nationale en internationale commissies. In de TH-periode na 1959 ziet u dat langzamerhand de tijd voor onderwijs en onderzoek opgeslokt is door het besturen. U ziet nog een stippellijn over het hele diagram lopen. Die geeft mijn eigen schatting van wat ik aan werkkracht heb kunnen opbrengen (de schaal is uiteraard relatief!).

Ik kom nu aan het volgende deel van mijn voordracht: iets over hetgeen ik ervaren en ondervonden heb bij de verschillende delen van het werk: onderzoek, onderwijs en bestuur.

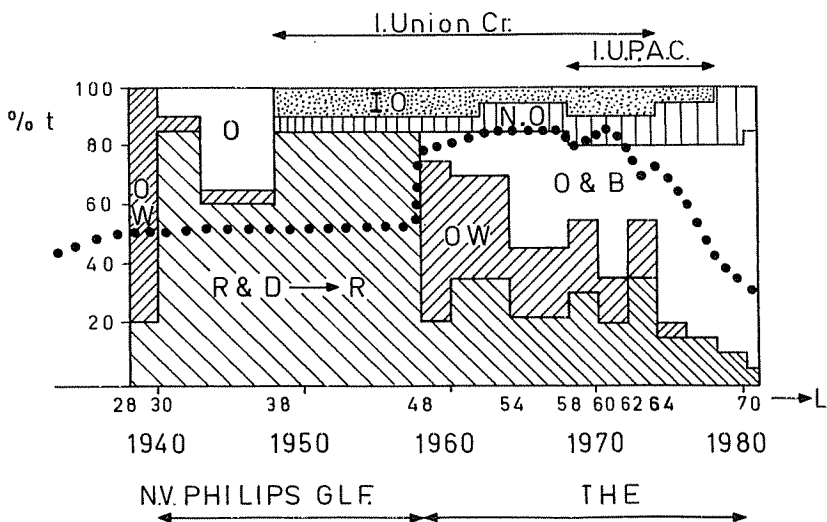

Fig. 1.

Relatieve tijdsbesteding (%t) bij toenemende leeftijd (L), aan de onderdelen: onderwijs (O.W.); R: onderzoek; D: ontwikkeling; O = organisatie (I internationaal; N nationaal); B = bestuur

Onderzoek

Mijn onderzoeksterrein heeft altijd twee kanten gekend. De eerste is het door middel van de diffractie van röntgenstralen onderzoeken van alle aspecten van de bouw van meestal kristallijne vaste stof. De tweede kant is het onderzoek naar veranderingen in, en reacties tussen, niet-organische vaste stoffen. Met die eerste kant ben ik 45 jaar geleden begonnen. Structuuranalyse met de rekenliniaal en de sinus-cosinustafel als enige hulpmiddelen. Zelfs het optellen van de vele termen van een tweedimensionale Fouriersynthese geschiedde met de hand en pas later met een ratelende mechanische optelmachine. De elektronische rekenmachine maar ook de automaat die de intensiteiten van talloze afgebo-

gen bundels meet, hebben het karakter van dit deel van de wetenschapsbeoefening geheel veranderd. Wat ik in mijn oratie nog als te bereiken ideaal noemde, het oplossen van de vele eiwitstructuren, is verwezenlijkt. Tegelijkertijd echter wordt de röntgenanalyse ook meer en meer hulpwetenschap, wat enige droefenis bij mij veroorzaakt. Om te voorkomen dat machinale onzin ons deel wordt, zullen geoefende kristalstructuur-analytici nodig blijven.

De reeds genoemde tweede kant, een aspect van de vaste-stof-chemie, bestond ruim twintig jaar geleden nog niet als aan een universiteit gedoceerd vak. De TH-Eindhoven was één van de eerste instellingen met een ordinarius die, zoals ik, daarin een duidelijke taak kreeg. Het begrip vaste-stof-chemie was toen erg nieuw. Mijn ex-collega Nowotny uit Wenen zei altijd het na de oorlog geïntroduceerd te hebben. Ik heb dat bestreden en het eerstgeboorterecht voor Nederland opgeëist met name voor het Natuurkundig Laboratorium van Philips. Dit onderdeel is in onze vakgroep ook steeds meer gaan overheersen en thans zijn er allerlei leerstoelen in de vaste-stof-chemie in Nederlandse wetenschappelijke instellingen gevestigd en is er ook sinds 1964 een bloeiende SON-werkgemeenschap op dit gebied.

Op geen van de twee genoemde subdisciplines heb ik resultaten geboekt die de wereld schokten; ze brachten nauwelijks Nederland in trilling. Internationaal trok het werk aan wolfram misschien nog de meeste aandacht.

Hoe denkt nu zo iemand bij wie enerzijds waarnemen en analyseren van verschijnselen, anderzijds de bergwereld en de kristallen als rode draden door zijn leven lopen? Ik wil u een recente gedachtengang schetsen die, zoals zo vaak gebeurt, op niets uitliep.

Deze winter had ik een gesprek met een geroutineerde skiër uit de Oostenrijkse school namelijk mijn zoon, en een skiër die de Zwitserse methode uitstekend beheerst. Ze bevestigden mijn waarneming dat er een essentieel verschil is in de pukkels, of bobbels, die ontstaan op pistes in beide landen.

Deze pukkels die als een kippevel op de hellingen te zien zijn, ontstaan als vele skiërs een enigszins steile helling afdalen in een golvende bewe-

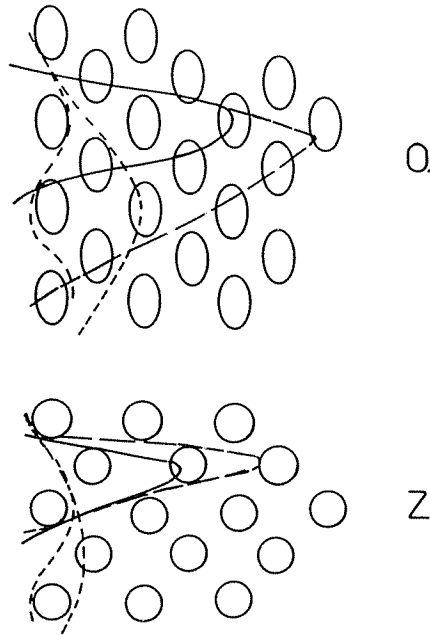

Fig. 2.

Bultjes op een ski-helling in Oostenrijk (O) en Zwitserland (Z) met de sporen van goede en minder goede skiërs.

ging. De goede skiër slingert met kleine zijwaartse uitwijking tussen de bobbels door, de slechte maakt lange dwarswegen (Fig. 2). Ik had nu ervaren dat als ik, als stramme, rustige skiër, in Oostenrijk zo'n pukkelhelling afdaal, over vele bulten heen moet, terwijl ik er in Zwitserland meestal tussendoor kan. Dit hield volgens mij verband met de vorm van de pukkels die in Oostenrijk wat langgerechter zijn en in Zwitserland wat steiler en ronder. De figuur 2 geeft dit weer. De verschillende technieken zouden deze verschillende gedaanten kunnen veroorzaken, waarbij het wat stugge karakter van de Zwitser en de wat soepeler instelling van de Oostenrijker zich lijken af te spiegelen in de skitechniek en daardoor in de vorm van de pukkels.

Deze patronen deden me tijdens mijn terugreis naar Nederland denken aan tweedimensionale kristalstructuurroosters, bijvoorbeeld van het kubisch-vlakken-gecenterde type. Daarbij geven een anisotrope warmtebeweging of bindingskrachten het Oostenrijkse model terwijl een isotrope en hardere structuur meer op het Zwitserse lijkt. Dit combineren van twee interessegebieden: het skiën en de kristallografie, fascineerde me. Ik begon te denken aan verschillen in diffusiepaden van een skiër door een enorm groot kristalrooster, maar ook aan kristalvlakken en richtingen die men gewoonlijk met Miller-indices aangeeft. Deze Miller-indices geven *reciproke* verhoudingen van aantallen eenheidsstukken in drie verschillende lengterichtingen weer. Telt een stuk of weg vele van deze eenheidsstukken dan is de overeenkomstige Miller-index dus een relatief klein getal. Zou men met Miller-indices de afda-

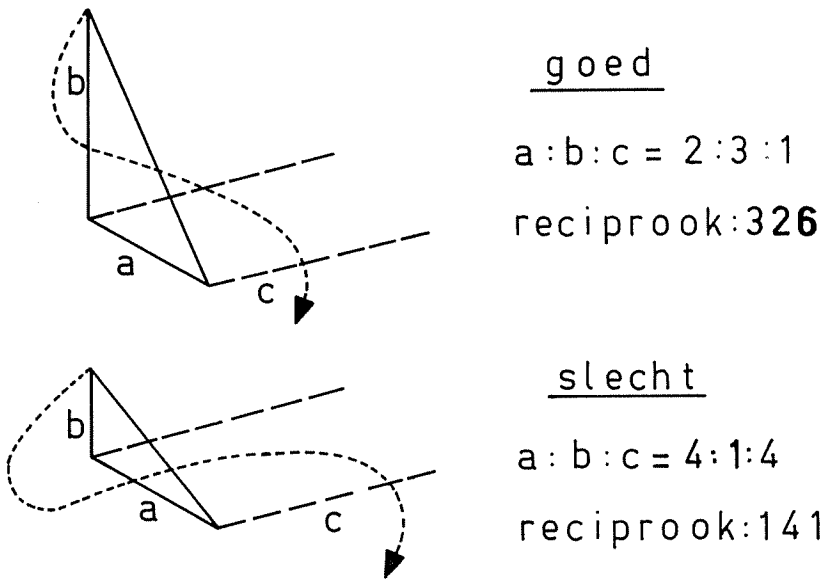

Fig. 3

Toekennen van „Miller“-indices aan goede en slechte skiërs op grond van steilheid van een helling en van afgelegde wegen.

lingsbaan van een goede skiër kunnen onderscheiden van die van een ongeofende, of oude skiër zoals ik? Met twee assen of coördinaten kan men de helling van de afdalingsvlak weergeven en de derde as-richting karakteriseert dan de geoefendheid van de skiër. De Miller-indices zijn nodig omdat ik een goede skiër, die een *kleine* zijdelingse uitwijking maakt, een *hoog* kwaliteitscijfer wil geven. Dit is dus het laatste cijfer. En een steile helling moet een relatief groot verhoudingscijfer tussen een verticaal en een horizontaal stuk hebben dus tussen eerste en tweede cijfer van de indices (zie Figuur 3). Een goede skiër zou bijvoorbeeld indices hebben als 326 en een slechte: 141. Helaas, dit gedachtenspinself werd wreed verstoord omdat – zoals mijn zoon opmerkte – je eenvoudiger de door de skiër afgelegde weg met de hoogte-daling kon vergelijken.

Denkt u nu echter niet dat ik zo'n scientocraat ben dat zulke analogieën me altijd vervolgen. Zeker gedurende het skiën zou zo'n overpeinzing funeste gevolgen hebben. Maar nu begrijpt u misschien wel waarom het mineraal *bergkristal* altijd mijn warme belangstelling had als symbool van de bergwereld en de kristallijne wereld.

Onderwijs

In de vorm van het onderwijs is in de afgelopen 25 jaar in ons gebied meer geëxperimenteerd dan uiteindelijk veranderd. Pogingen om werkcolleges en werkgroepen in te voeren hebben maar in beperkte mate tot bevredigende vernieuwingen geleid. De geprogrammeerde instructie, zoals opgezet door Koster, is echter wel een succes gebleken. Het op de video-band zetten van colleges heb ik met veel plezier gedaan, maar er is niet veel gebruik van gemaakt. Een zeer belangrijke verandering is echter opgetreden in het tentamineren. Iedere student van de afdeling deed vroeger 1 tot 1½ uur mondeling tentamen bij mij. Na 1970 gaan de verplichte tentamens volgens het multiple-choice systeem; opvallend is dat het aantal onvoldoende resultaten daarbij tot het 2 à 3-voudige steeg! Verschillende conclusies zou men hieruit kunnen trekken, doch ik zal mij nu daaraan niet wagen!

Wat de vakgroep betreft krijgt zowel onderzoek als onderwijs nu een iets ander accent onder de bekwame leiding van Metselaar die voor het

metaalonderzoek kan blijven steunen op Van Loo en Bastin.

De inhoud van het onderwijsprogramma van de afdeling als geheel is ook jarenlang niet zo erg veranderd. In dat opzicht zal er in de naaste toekomst meer gaan gebeuren door de invoering van de nieuwe twee-fasenstructuur.

Enkele opmerkingen moeten me hierover van het hart.

Er is een onvoorstelbare hoeveelheid tijd, werk en energie van honderden hoogbetaalde academici in de herstructurering gestoken in de periode van 1967, toen Posthumus regeringscommissaris voor het wetenschappelijk onderwijs werd, tot de invoering van het twee-fasenonderwijs nu. Ik hoef alleen maar te herinneren aan de miljoenen gereproduceerde pagina's die aan de herstructureringsoperatie van omstreeks 1976 gewijd waren. Als ander voorbeeld van veel werk met gering resultaat, wil ik twee commissies van de Academische Raad, waaraan ik deel nam, noemen. Namelijk die voor commentaar op de nota's „Contouren van een toekomstig onderwijsbestel” en „Hoger Onderwijs in de toekomst”, van omstreeks 1975 en de „Landelijke Coördinatie Commissie TWO-HBO” van 1973-1981. Bij het opruimen van mijn archiefkasten kwam ik van deze commissies meer dan een hangmappen-la papieren tegen. Dat is een stapel van circa één meter hoog papier in kwarto formaat of circa 30 kg. Veel van deze activiteiten hebben tot niets of vrijwel niets geleid. Alleen de wederzijdse doorstroming TWO-HBO heeft tenminste enig resultaat opgeleverd.

Een andere opmerking betreft de verandering zelf waarvan nog moet blijken of dat een verbetering zal opleveren. Hoewel ik al sinds de nota-Posthumus betoogd heb dat er zeer positieve elementen in de twee-fasenopleiding zitten, gaat de vernieuwing helaas gepaard met het nieuwe begrip „extensivering van” het onderwijs, een ander woord voor „bezuinigen op”. Bovendien neem ik met ongerustheid waar dat althans in onze afdeling een verdergaande versnippering in het programma dreigt op te treden. Iedere kroondocent respectievelijk vakgroep wil kunnen werven en pleit voor een stukje onderwijs in de eerste drie jaren. Gevolg: méér tentamentjes en minder integratie. Hopelijk zie ik dat te somber en zal mijn opvatting verouderd zijn.

Een voordeel van het nieuwe curriculum kan zijn dat in onze afdeling

de wat kunstmatig in het leven geroepen en gehouden tegenstelling tussen de zogenaamde S- en T-richtingen, kan gaan afnemen. Moge de afdeling zich in de toekomst vooral hoeden voor deze spijltzwam!

Bestuur en organisatie

En dan tenslotte het besturen, waar ik me de laatste zes jaar bijna uitsluitend mee heb beziggehouden. In de vóór-WUB-periode deed ik er als secretaris en voorzitter-beheerder en lid van Rector en Assessoren aan mee. Bij de overgang naar de WUB-periode werd ik van secretaris van de Senaat en lid van de Voorlopige Hogeschoolraad voor een periode van twee jaar lid van het College van Bestuur. En sinds 1976 was ik decaan van de afdeling der Scheikundige Technologie.

Ik zou dus goed in staat moeten zijn vergelijkingen te maken tussen vroeger en nu, maar het is bijna onmogelijk er iets over op te merken dat niet al vele malen gezegd is.

Zo is er al vaak op gewezen dat de WUB als wet slecht uitgewerkt en dus niet van goede kwaliteit is. Daarmee is in overeenstemming dat er aan het begrip kwaliteit weinig aandacht geschonken is in die wet. Kwaliteit van onderwijs en onderzoek hebben om zich te manifesteren minstens 4 of 5 jaar nodig. Deze periode overschrijdt die van de gemiddelde zittingsduur in de gekozen bestuurslichamen, zodat de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit in de anonimiteit dreigt te verdwijnen.

Wat is in het kort nu de ervaring aan de THE met de oude en nieuwe bestuursvormen? Hoewel er aan onze TH al in de zestiger jaren, meer dan aan andere instellingen, meedenken en meespreken bestond, was er nog geen geformaliseerd meebeslissen. Dat is nu in de WUB geregeld en op zichzelf is dat goed, want voor 1970 werd te weinig gebruik gemaakt van de inbreng van staf en studenten. Sinds de WUB is dit meebeslissen aanwezig en al wordt er nu veel meer gemopperd over de besluiten dan vroeger, ik geloof niet dat de kwaliteit van de beslissingen achteruitgegaan is, integendeel. Ze komen alleen veel moeizamer tot stand en kosten enorm veel meer tijd en papier. Ik zou dus zeggen: aan onze TH werkt de WUB over het geheel niet slecht. Als de raden en raadsleden

zich nog wat meer tot de grote lijnen zouden beperken en nog wat meer het idee hadden dat de gedeeltelijk door hun zelf gekozen besturen het toch ook goed menen met de TH, dan zou het nog veel beter kunnen gaan. Het is trouwens in de gehele maatschappij thans zo, dat men ook gekozen bestuurders wantrouwt en ze meestal zeer onbekwaam en zelfs onbetrouwbaar vindt. Gelukkig kan ik er meteen bij zeggen dat in onze afdeling – zeker de laatste jaren – op dit gebied veel betere verhoudingen waren dan elders gebruikelijk lijkt te zijn. Interessant is steeds weer waar te nemen wat er gebeurt als de critici eenmaal zelf tot besturen geroepen worden. Dan ontdekken ze dat aan een boot (of die nu groot of klein is) met weinig motor- of zeilvermogen, in een onverbiddelijk voortstromende rivier maar weinig te sturen valt. Men kan alleen klippen proberen te vermijden en misschien tussen linker- en rechteroever kiezen. Daarom zou ik wensen dat in iedere vergaderzaal de oude spreuk „de beste stuurder staat aan wal” werd opgehangen.

Ook vraagt men van bestuurders dat ze een toekomstvisie hebben. Maar zijn er wel zulke zieners in Nederland of zelfs in de wereld? Ik vrees dat het er maar zeer, zeer weinig zijn.

Ik zelf moet zeggen: „ik heb geprofiteerd van de WUB”. Zo omstreeks mijn 65e jaar, toen mijn capaciteiten en animo voor onderwijs en onderzoek afnamen konden die werkzaamheden aan een actief en bekwaam collega (namelijk Metselaar) worden overgedragen en bleek er een bijna volledige dagvulling voor me te liggen in het besturen. Niet altijd een leuke taak, soms vervelend, maar met een dosis „common sense” en wat afstandelijkheid, die met de jaren komt, toch niet onaangenaam. Ik kreeg steeds met prettige medebestuurders te maken en aangezien die gekozen waren werkte wat dat betreft de WUB bij ons ook weer niet slecht!

Voldoening gaf me eigenlijk nog het meest dat ik, door bestuurstaken en vergaderverplichtingen op me te nemen, anderen kon vrijmaken voor hun eigenlijke taken in wetenschappelijk onderzoek en onderwijs.

Ook de bestuurlijke en organisatorische werkzaamheden buiten de TH heb ik in het algemeen met veel genoegen gedaan. Landelijk waren dat de Bibliotheekraad, verscheidene commissies van de Academische Raad, de werkgemeenschappen van SON en FOMRE, het besturenover-

leg subfaculteiten en -afdelingen Scheikunde, de Taakverdelingscommissie van de Akademie Commissie voor de Chemie, de Kroondocentencommissie, enz. Internationaal betekende dat meer dan 25 jaar deelname aan commissies van de International Union of Crystallography en 10 jaar aan de International Union of Pure & Applied Chemistry. Veel prettige ontmoetingen met buitenlandse collega's heb ik daaraan te danken.

Ik neem slechts node afscheid van mijn werk aan de THE. Het is voor mij dus een geluk dat ik niet reeds na 17 jaar, en nog wel zonder enig sociaal plan of overgangsregeling, aan de kant gezet werd vanwege mijn 65e verjaardag.

Een woord van dank en één van verontschuldiging wil ik nog richten tot alle personen waarmee ik contact gehad heb in mijn loopbaan. Dank, wil ik uitspreken aan alle collega's, medewerkers in vaste en tijdelijke dienst, aan alle technische en administratieve personeelsleden in afdeling en diensten, aan afstudeerders en andere studenten, voor de in overgrote meerderheid prettige samenwerking die mijn werk aangenaam gemaakt heeft. Ook ben ik dankbaar voor het feit dat uw waardering aanleiding geweest is tot het vorig jaar aan mij verlenen van een onderscheiding.

Aan dezelfde personen ben ik ook nog excuses verschuldigd. En wel voor mijn wat stijf en formeel gedrag. Ik heb altijd een duidelijke geredmdheid gehad in het aanpassen aan de uit Amerika overgenomen mode om voornamen te gebruiken en te tutoyeren. Dit heeft wel eens tot wat komische of pijnlijke situaties geleid. Eigenlijk kwam die afstandelijkheid voort uit de vrees anderen een amicaliteit op te dringen die ze niet wensden. Ikzelf heb geen moeite gehad mijn ouders te tutoyeren maar ten aanzien van mijn leermeesters lukte dat niet goed. Bijvoet en Burgers ben ik pas gaan tutoyeren toen ik hoogleraar werd en ze mij erop wezen dat ik hun collega geworden was. Misschien ten onrechte heb ik later bij anderen dezelfde schroom verondersteld. Mijn tekort schieten in deze en andere sociale contacten en maatschappelijke activiteiten is hopelijk wat goed gemaakt door mijn echtgenote, die daarin veel beter gefunctioneerd heeft.

Dames en heren, ik ben nu aan het einde van mijn causerie. Ik zal wel nooit meer een grote zaal met een zo uitgelezen publiek toespreken, en ik maak van deze gelegenheid gebruik om vele mensen tegelijk het allerbeste toe te wensen. Bij de drie soorten werk op de TH ging mij vaak een variant van een liedje van Sonneveld door het hoofd dat naar ik hoop voor mijn collega's zal blijven gelden. Dat luidde ongeveer als volgt:

Of ik nu mijn vak doceer

Een publicatie redigeer,

Of een vergadering presideer

Ik zou nooit, nee nooit iets anders willen zijn!

Het ga u allen goed.

Ik dank u voor uw komst en eventuele aandacht.